

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՓԱՅԾԱՂԻ ՀԻՒԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆԸ ԲԵՕՆՏ-ԳԷՆԵԱՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐԻՆՈՎ, ԻՆՎԷՍ ԵՐԵՈՒՄ Է ԲԵՕՆՈՂԵՆԵԱՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐԸ ՄԵԾ ԴԵՐ ԵՆ ԽԱՂԱՅԻՆ ՎԱՅԾԱՂԻ և առհասարակ աւշային գեղձերի բժշկութեան ժամանակ:

ԲԵՕՆՈՂԵՆԵԱՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐԻ ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ՎՐԱՅ ՈՒՆԵԳԱԾ ԱՊԳԵԳՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐՈՇԵՂՈՒ ՀԱՄԱՐ, ԲԺԻՂԿ ԳԷՅՆԻԿԷՆ ՂԱՆԱՎԱՆ ՎՈՐԾԵՐ Է ԿԱՏԱՐԵԼ ԿԵՆՂԱՆԻՆԵՐԻ ՎՐԱՅ. ԱՐԴԷՆ ՎԱՂՈՒՅ ՆԿԱՏԵԼ ԷՐ ՆԱ, ՈՐ ԱՅՆ ՍԼԻՆԵՐԸ և ծովախոզերը, ռոնձը ԵՆԹԱԿԱՅ ԵՆ լինում օրուայ ընթացքում մի քանի ժամ շարունակ ԲԵՕՆՈՂԵՆԵԱՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐԻ ԱՊԳԵԳՈՒԹԵԱՆ, ՍԱՏԿՈՒՄ ԵՆ 1—2 շաբաթուայ ընթացքում: ԳԷՅՆԻԿԷՆ, ՀՅՈՒԱՊՈՒՅՈՒՄԸ ընկած կենդանիների կազմուածքների մէջ եղած փոփոխութիւնները, նկատուեց երկու սուր փոփոխութիւն փայծաղի մէջ. առաջին՝ ներկանիւթի չափաւանջ շատանալը և երկրորդ՝ փայծաղի փշտիկի follicule անհետանալը: Աւելի ուշ ԳԷՅՆԻԿԷՆ զըտաւ, ՈՐ ՆՈՅՆԱԿԻՍԻ ԵՐԵՂԹՆԵՐ ԵՆ ՍԵՂԻ ՈՒՆԵՆՈՒՄ և բոլոր աւշային գեղձերում, իսկ մատաղ կենդանիներին և վաճանաձե գեղձում: Անցնելով շներին և ճագարներին, ԳԷՅՆԻԿԷՆ նկատել էր և նրանց աւշային գեղձերում միևնոյն քայքայող գործողութիւնը ԲԵՕՆՈՂԵՆԵԱՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐԻ ԱՊԳԵԳՈՒԹԵԱՆ ՍԱԿԻ: Այդ փորձերը ցոյց են տալիս, ՈՐ մարմնի ներքին հիւսուածքները հակապկում են ԲԵՕՆՈՂԵՆԵԱՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐԻ ՎՐԱՅ ԱՎԵԼԻ ԽԻՍՏ և արագ քան կաշին: ԳԷՅՆԻԿԷՆ ուշում է պրդ հետազոտութիւնները գործադրել և մարդու վերայ, օգտուելով իւր գիւտով ախտաբանութեան բոլոր այն դէպքերում, երբ աւշային գեղձերը և փայծաղը ախտաբանօրէն չափազանց սննդուած են: Հաւանական է, ՈՐ նոր գիւտը կարող կլինի օգուտ բերել և վաճանաձե գեղձի բժշկման ժամանակ:

ԴԻՖՏԵՐԻՏԻ ՄԱՆՐԷՆ ԱՌՈՂՋ ԵՒ ԱՅԻ ՀԻՒԱՆԳՈՒԹԻՒՆԻՆՑ ԱՌՈՂՋԱՅՈՒՄԸ ՄԱՐԴԻՎԱՆՑ ՄԻՋ: Այն բժիշկների մեծագոյն մասը, ՈՐ զբաղուած են իմանալու թէ դիֆտերիտի մանրէն որքան ժամանակ է մնում պրդ հիւանդութիւնով հիւանդ անհատների մէջ, այն եզրակացութեան են գալիս, ՈՐ նրա աւտոգութիւնը լինում է ոչ աւելի չորս շաբաթից. եղել են այնպիսի բացատրիկ դէպքեր, երբ դիֆտերիտի մանրէն գտել են

ամիսների ընթացքում: Ինչ վերաբերում է առողջ մարդկանց, չի կարելի հերքել, որ նրանց մէջ բոլորովին չեն գտել դիֆտերիաի մանրէներ, բայց և այնպէս այդ եղելութիւնը պէտք է բացառական համարել, մանաւանդ այն մարդկանց վերաբերմամբ, որոնք ոչ մի շփում չեն ունեցել հիւանդի հետ: Աւելի յաճախ դիֆտերիաի մանրէն կարելի է գտնել այնպիսի մարդկանց մէջ, որոնք շփուել են հիւանդի հետ, բայց այստեղ էլ զանազան թփռչկների ստացումած միջին թիւը մեծ է:

Ծոտերս թփռչկ Բուրկարը, ինչպէս հաղորդում է պ. Ֆեօդորովը «С. Петр. Вреч. Вѣд.» ում, մի շարք փորձեր կատարեց վերոյիշեալը ստուգելու համար և եկաւ հետեւեալ եզրակացութեան. Վէֆֆերի մանրէն պատահում է, ինչպէս բացառութիւն, բոլորովին առողջ և հիւանդի հետ շփում չունեցող մարդկանց մէջ: Համարուա նոյն բացառութեամբ կարելի է գտնել և այնպիսի անձանց մէջ, որոնք գործ են ունեցել դիֆտերիաով հիւանդի հետ, մանաւանդ հասակն առած մարդկանց մէջ (թփռչկների, ուսանողների). բիչ յաճախ երեխաների մէջ. այն անձանց մէջ, որոնք ստացել են այդ հիւանդութիւնը և ենթարկուել են շիճուկով բուժման, մեծ մասամբ (65 %) մանրէները անհետանում են թեփի հետ միասին և միայն 15% զէպքում, նրանք մնում են աւելի երկար ժամանակ:

ՆՈՐ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Դրէզդէնի թփռչկան ընկերութեան մէջ դր. Կէլլինգը երկու զեկուցում արեց խլրդային հիւանդութեանց ծագման մասին: Թփռչկ. Կէլլինգը ապացուցանում է, որ Վիրխովի տեսութիւնը իրր թէ խլրդային հիւանդութիւնները բոլորովին ծագում ունին, ճիշտ է: Մանրագիտական և բիմիական հետազոտութիւնները թփռչկ Կէլլինգին այն հետեւեալին հասցրին, որ խլրդային հիւանդութիւնը մարմնի մէջ օտար բջի ներմուծման հետեւանք է և որ խլրդային ուռոյցների գոյացութիւնը առաջանում է այս օտար բջիջների պարազիտային գոյացութեամբ: Այս օտար բջիջային գործարանաւորները ներմուծւում են լուերի, մոծակների, ճանձերի կծելով, երբեմն հում ձուի միջոցով, որոնցում յաճախ նկատւում է հաւի բջիջ սաղմը: Հետագայ բիմիական զննութիւնները ցոյց տուին, որ Կէլլինգին, որ խլրդային ուռոյցները բաղկացած են հաւի ձուի սպիտակուցի սաղմերից: Հիւանդների ցուցումներից յիշուի երեւաց, որ նորա կանոնաւոր կերպով կերել էին հում ձու, որից և դր. Կէլլինգի կարծիքով, նորա ստացել էին ստամբսի խլրդ (раку). (Է. Մ. Բ.)

ԶԵՌԱԳԻՐՆԵՐԻ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԻ ՓՈՒԱՆՑՈՒՄԸ ՀԵՌԱԳԻՐՈՎ, Զեռագիրների, պատկերների փոխանցումը երեւորական հոսանքով նոր միտք չէ: Արդէն 1868 թուին Կապելլէն արտօնութիւն ստացաւ այսպէս կոչուած հանրահեռագիր (պանտելեգրաֆ) գործիքի, որի միջոցով կարող էր ուղած գծերը հաղորդել հեռագրով: Բայց այդ գործիքը

պիտանի չեղաւ: 1897 թուին Ամերիկայում երևաց Գումանիի գործիքը, որ փոխանցում էր նկարները ելեկտրականութեամբ 2500 վերատ հեռաւորութեամբ: մի ուրիշ նման գործիք, որի մասին շատ խօսակցութիւն է եղել վերջին տարիներս Ամերիկայում, Կիլիկիոյի էլէկտրա-ինքնազդիւր կոչուած Ամսուտցի գործիքն էր:

Այժմ առանձին ուշադրութեան արժանի է Միւնխէնի պրօֆէսոր Չերեքօտանի գործիքը: այդ գործիքն արդէն մի քանի տարի է գոյութիւն ունի: Սկզբում դա շատ պակասութիւններ ունէր. նորեւս կատարելագործուած գործիքներով եղած փորձերի շնորհիւ, այդ գործիքը նորից ամենքի ուշադրութիւնը գրաւեց:

Ելեկտրականութեամբ պատկերների, նկարների և այլն փոխանցումը բաժանւում է, ինչպէս ասում է «Πογт. Телегр. жыва.» երկու համակարգութեան — նկարների անմիջական փոխանցում և ելեքտրա-քիմիական ընդօրինակելի հեռագիր: ընդօրինակելի հեռագիրը իսկապէս երկու համակարգութիւններն էլ է ներկայացնում — միայն այն զանազանութեամբ, որ առաջին դէպքում պատճէնը ստացւում է անմիջապէս նոյն տեսքով, ինչպէս որ կար ընագրի մէջ, իսկ էլեքտրա-քիմիական ընդօրինակելի հեռագրի մէջ օգտւում են քիմիական կերպով պատրաստուած թղթով: որոնք տեղաւորում են ընդունանում և տեղ-տեղ փոփոխութեան են ենթարկւում և ելեկտրականութեամբ, Չերեքօտանի գործիքը պատկանում է առաջին համակարգութեան, այսինքն անմիջական փոխանցման ձևին:

Չերեքօտանի գործիքը շատ բարդ է. այդ պատճառով հասկանալի է միայն մասնագէտներին:

Այս գործիքի կազմակերպութիւնը մօտաւորապէս հետեւեալն է. փոխադրելի գործիքի վրայ գտնւում է նկարը, որ և միացրած է լծակի համակարգութեան հետ, որը ճշդութեամբ կրկնում է բարակ սլաքի բոլոր շարժումները: Փոխադրելի գործիքի տախտակի վրայ դրուած թղթի վրայ այս սլաքի օգնութեամբ գրում են ինչ որ ուզում են: Այդ սլաքի կամ լծակի շարժողութեան շնորհիւ, որոնք միացրած են ընդունարանի հետ, միւս կայարանում ստացւում են դրական և կամ բացասական ելեկտրական հոսանքներ: վերջինները ազդում են այդ կայարանում գտնուող երկու ելեկտրոմագնիսների վրայ, որոնք իրանց կողմից այնպէս են ազդում այդ տեղ գտնուող սլաքի վրայ, որ նա սկսում է շարժուել աջ կամ ձախ, վերև կամ ներքև: Ընդունարանի սլաքը նոյն շարժողութիւններն է անում ինչ որ փոխադրելի են: Այդ պատճառով ընդունարանի սլաքը միևնոյն գծերը, նկարները և տառերն է նկարում:

Չերեքօտանին կարողացաւ ելեկտրամագնիսները զարմանալի դիւրագոյացութեան հասցնել: նրանք հակազդում են մինչև անգամ ամենաթոյլ հոսանքների վրայ: Չերեքօտանի հե-

ուղիղն արդէն փորձել են Միլանի, Տուրինի ու Միլանիսէի և Բերլինի մէջ:

ԸՆԴՈՒՄ ԶԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ԽԼԻՐԴԱՅԻՆ ԳՈՅԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՎՐԱՅ: Գերմանական ախտաբանական ընկերութեան ժողովին Բերլինի ախտաբանական ճեմարանի պրիվատ-դոցէնտ Նյերբերգը զեկուցեց ռադիի ճառագայթներէ ախտաբանական ազդեցութեան մասին խլիրդի զոյացութիւններէ վրայ:

Մինչև այժմ չէր որոշուած այն քիմիական գործողութիւնը, որ առաջացնում են ռադիի ճառագայթները վնասարեւր ուռուցքներում: Զեկուցանողը ապացուցանում է, որ այնտեղ տեղի է ունենում պսպիսի գործողութիւն, — ռադիի ճառագայթները ներգործում են խլիրդի (carcinome, cancer, ракъ) ցանցի վրայ և ամբողջապէս ոչնչացնում են այն, նրա տեղ մնում է միայն մի տեսակ ցանց, որը լոյրորովին ապահով է ռադիի ճառագայթներէ: Նա վերլուծում է ռադիի ճառագայթներով ոչնչացած խլիրդի ցանցը և պրպիսով օգնում է վնասարեւր գոյացութիւնների ոչնչացնելուն:

ՄՐՈՒՅԻՑ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՐԻՐԱՄԵԱԿ, Այս տարուայ յուլիսի 6 ին (19) լրացաւ մօրֆիտը զանելու հարիւր տարին: Դորա գտնելու պատիւը պատկանում է դեղագործ Զէրաիւրներին, որ 1799 թուից մինչև 1806 թիւը աշխատում էր Պատէրբօրնում Կրամէրի արքունական դեղատանը: Այստեղ նա, ակիտնը վերլուծելու ժամանակ, յայտնագործեց մօրֆիտը և նորա բժշկական նշանակութիւնը:

ՄԵՌԵԱԼՆԵՐԻ ԿԵՆԴԱՆՑՆԵԼՈՒ ՓՈՐԶ: Ամերիկացի բժշկապետ Բօրերտ Կէմպը, «Շ. Ս. Ե.» թերթի ասելով, արդէն գտել է մեռեալների յարութիւն տալու եղանակը: Դիակի երկու կողմերի մէջը կտրելով՝ նա երկու մատը ներս է տանում, որոնցով սիրտը աղմելով դէպի կողերը, սովորական շարժողութեան մէջ է դնում նորան: Միևնոյն ժամանակ նա ներս է սրսկում աղի լուծուածք, իսկ շնչառութիւնը վերականգնում է առանձին գործիքի օգնութեամբ: 23 սպանուած շներից այս միջոցով կարելի եղաւ 11-ին կենդանացնել, որոնք կենդանանալուց յետոյ կերան, խմեցին, վազվեցին, բայց միայն մի օր ապրեցան: Վերջին հանգամանքը նա բացատրում է նորանով, որ շներին չի կարելի պահել այն հանգստութեան մէջ, որ այդ միջոցին անհրաժեշտ հարկաւոր է: Կէմպը հաւատացած է, որ իւր միջոցը եթէ մարդոց վերայ գործ դնէ՝ լաւագոյն հետեւանքներ կստանայ:

ՕՐ. ՆՈՒԱՐԴ ԱՂԱՆԵԱՆՑ